

1. De Generaties I en II

Vooraleer in eigen streek terecht te komen, moeten we noodzakelijk eerst een ommetje maken. Zo erg ver is het ook niet, tot nu toe althans. Hoe kon het ook anders. Denken we maar aan de molenaars Vandepitte die te Gits, Hooglede, Rumbekke verbleven hebben op de Hillemolens, Steenlandmolen e.a. Hier denk ik ook aan Damme, St.-Anna-ter-Muiden, hoewel het daar een Vandepitte betrof die van Aalter afkomstig was.

Laat ons alvast beginnen met hetgene we in voorraad hebben.

I. Vandepitte Robert:

Wiens zoontje dat was, weten we nog niet. We beschikken wel over een paar kandidaten die in aanmerking komen, maar vinden niets ter staving. Wat we wel weten is dat hij kinderen had en de samenvatting van zijn gezin moet ongeveer geweest zijn als volgt:

II.1. Petronelle

x Torhout 13.10.1641 Dewachter Michiel
+ Torhout april 1676

II.2. Heynderyck

- Molenaar te Kortemark
+ Aartrijke 16.6.1687

x Torhout 10.10.1649 Vandenberghe Maria
+ Torhout 17.3.1669

xx Kortemark 29.2.1673 De Poorter(e) Maria

II.3. Cathelyne

x Torhout 25.4.1660 Deman Christiaan
+ Torhout aug..1668

II.4. Ludovicus

- Molenaar te Houtave
x Houtave 28.4.1668 Van Doorne Joanna
° circa 1639
+ Houave 6.5.1671 (32 j)

xx Aartrijke 2.8.1671 Nuts Magalena
° Aartrijke 30.3.1652

II.1. Petronelle Vandepitte: (wijn. 395 f° 345) dochter van Robert als bezitster van het sterfhuis van Michiel Dewachter, haar

overleden man. Er waren vijf kinderen: Pieternelle, gehuwd met Maarten Van Steenkiste, Janneken gehuwd met Pieter Logghe, Jacob was 24 jaar en jonkman, Pieter was 20 jaar oud en dochter Marie was er 17. Michiel Dewachter boerde op een hofstede te Torhout.

II.2. Heynderyck Vandepitte: als hoofdvertolker nemen we die liefst het laatst.

II.3. Cathelyne Vandepitte: Bij het overlijden van haar man Christiaan Deman, bleef Cathelyne alleen achter met 3 kinderen: Jacob 7 jaar, Cathelijne 5 en Marycke 2. Als oppervoogd was aangenomen Robertus Deman, de broer van Christiaan, en als medevoogd Michiel Dewachter, oom van de wezen. Hun viel als erfenis toe, het vijfde part van een hofstedeken met negen gemete land, gelegen in de Vossehoek te Torhout (RaB, Br. Vr. 3e reeks nr 86 / Wijn. 394 f° 209).

II.4. Ludovicus Vandepitte: Loys was getrouwd met Janneken Van Doorne, dochter van Joos, waarmee hij een dochterken had: Janneken die twee jaar oud was toen haar moeder stierf. Haar voogden waren Michiel Dewachter (x Petronella) dus "swagher", en Joos Van Doorne broer van overleden Janneken. In de staat van goed wordt Loys genoemd de zoon van Robert; hij was molenaar op Houtave. (RaB. Br. Vr. 1e reg. 13834 J. Van Doorne - BR.VR. 16493 f° 79 -Wijn. 394 f°300)

II.2. Heynderyck Vandepitte: Hij werd genoemd "laat van de lande van Wijnendale". Evenwel viel dit gebied ook onder rechtsbevoegdheid van het Brugse Vrije. Heynderyck was de slak gelijkend en droeg zijn huis op zijn rug; wat wil zeggen dat wij hem overal in den lande tegenkomen. In zijn eerste huwelijk, met Mayken Vandenberghe, zit hij tamelijk honkvast te Torhout. Pas na zijn tweede huwelijk met Mayken De Poorter, krijgt hij de kriebel in zijn bloed en schijnt hij het pad te gaan effenen om zijn aankomende zoons "te placeren". Van Torhout uit, duikt hij op te Aartrijke, Jabbeke, Stalhille en Zuienkerke; en van daar terug op Aartrijke. Alhoewel hij het grootste pakket aandelen bezat in de Hellemole te Kortemark, was deze ten tijde van zijn overlijden verpacht aan Joos Mestach, de aankomende pachter, terwijl de afgaande molenaar Pieter Desuere was. Zoals gezegd stierf hij te Aartrijke; en bij nazicht bleek dat hij daar twee molens in pacht had, met name de Platsemolen en de Grote-

De Hellemolen, Kortemark — verwoest in 1914-1918

molen. Dit lijkt wel een paradoks, maar in molenaarsmiddens was het een vaak herhaald en toegepast procédé om plaatsing van opvolgers te verzekeren, maar ook niet in het minst, om de risicospreiding. Zelden was een molen helemaal eigendom van één persoon. Het bezit van een molen was een te groot risico om alleen te dragen: storm- en bliksemschade kwamen al te dikwijls voor.

Bij de dood van Heynderyck, na zijn tweede huwelijk met Maria De Poorter, werd staat van goed opgemaakt en deze is wel interessanter genoeg om ze hier integraal te laten volgen.

(RaB. Br.Vr. 3e reeks nr 958)

Staet ende inventaris van de achterghelaeten goedinghe ten sterfhuyse naer de doot ende overlyden van Heynderyck fs Robert Vandepitte, laet vanden lande van Wijnendaele, die overleden is binnen de prochie van Erdrycke up den 16 juny 1687, wyls ziele Godt ghenadich sy, welcke staet doet maecken ende in gheschifte stellen Maeyken fa Heynderyck De Poortere als blyvighe ende besittighe ten desen sterfhuyse thaeren proffytte ende voort tot proffytte van Jacob ende Maryn als huerlieder selfs wesende ende de twee kynderen van Louwreys Verburgh gheproccreert by Maeyken fa Heynderyck Vandepitte voorseyd, met naeme Michiel out ontrent thyn jaeren ende Mary out ontrent twaelf jaeren, bevooght ten aensyen van huerlieder vader ende moeder met Joos Pauwaert paterneel ende Pieter Vandepitte materneel, ende nu alhyer brought mette voornoemde Pieter Vandepitte maeckende alsoo vyf staecken ander kynderen ende kynds kynderen van den overledene in eersten huwelick gheproccreert by Maeyken fa Adriaen Vandenberghe, voort ten proffitte van Denys out ontrent acht jaeren, cathelyne ontren veerthyen jaeren en half ende Passchynken ontrent vyf jaeren, alle vyfve kynderen van de overledene in tweeden en latsten huwelick gheproccreert by de blyvighe aparant bevooght met den voormelden Pieter Vandepitte paterneel ende Jooris Baron materneel; ende dat van al sulcke goedyghe als ter voorseyde sterfhuyse syn bevonden desen 17 oct 1687 ende andere daeghe daernaer ende dat om de voorschreven goederen ghesepareert ende vercavelt te worden jinghevolghe de cuere ende by costume van den lande vanden Vryen ende apandansche van dyne; welcke staet dese blyvighe is presenteerende ter liquidatie van de heeren uppervoogden

van den lande van Wynendaele woort ghestelt in ponden schell. penn. pars. soo volght

- alvooren gheeft de besittighe te kennen dat sy ten aengaen van haer huwelick is eenich contract van huwelicke ghemaect is gheweest ende tgone de blyvighe daer van goed compt jacoort met de kynderen van de overledene van eersten huwelick ghemaect, sal worden ghebracht hyernaer onder de rebrycke van schulden van schaede thaeren proffytte memorie (In randschrift staat hierbij: Nā^t contract van huwel^e en is niet ter hant ende de blyfveghe geeft te kennen dat sy soude moeten proffitteren voor douarie IIIJ^C pd, ende is te vreden alleene met I^C pon. penn. van tgone naer voor last wordt ghebocht memorie)

- alvooren thelft van een coorenwyntmuelen ghestaen ende gheleghen binnen de prochie ende ambachte van Cortemarcq ghenaeamt de Hellemuelen up één lyne lants west by de herberghe ghenaeamt de Hellewelcke lyne lants men in seynse heeft alsnu van dhoors Cornelis Van Sevenant voor twaelf ponden par. sjaers vallende telcken meye in elc jaer

- voorts dhelft van een woonhuys, een schuere ende een swynscot staende up een stuck lants zuutoost by den voorseyden muelen dat men in seynse heeft ende nu gheldende is an Claeys Maerten met consoorten tot vyer ende twyntich pont par. sjaers; waervan de wederhelft van de voorschreven muelen ende de voorschreven huysinghe is competeerende van voorseyde kynderen en kynts kynderen van de overledene van eersten huwelick midts hy alle voorschreven edificien heeft ghecocht binnen huwelicke met syne eerste huusvrouwe, alles volghens den staet van goede ghepassert voor dheeren uppervooghden van den lande van Wynendaele van daeten den 30 july 1670, onderteeckent Pr. Moke.

- voorts bevonden in den selven staet dat de kynderen van de overledene van eersten huwelicke moeten proffitteeren uyt de voorschreven muelen en andere edificien vooren ut de somme van twintich ponden grooten.... memorie.

- Welcke voorschreven muelen is als noch belast met een rente van vijf pont thien schell grooten sjaers dye men gelt ande hoors van

Jan de Bert tot Lichtervelde vallende telckens de 16n maerte in elck jaer memorie.

- voorts is dese muelen noch belast met een hoet terrewē tsjaers naer den plack ende spycker van Brugghe, dat men jaerlickx moet betaelen anden ontfanghere van de waetergraeve van Vlaenderen alle jaere in de maent octobre memorie.

- Conqueesten by den overledene met dese blyfveghe gheduerende thuwelick ghecocht : item ghecocht jeghens den voorschreven Pieter Vandepitte, outsten sone van deesen overledene van eersten huwelicke een twaalfste part, immers syne cause en actie in den voorscheven muelen ende huysinghe hem competeerende van syn moeders doot, twelcke alhyer dyent voor conquest.

Nieuwe baeten ter desen sterfhuuse competeerende soo volght

- alvoorens compt allyer in baeten over de prysie van het huusca-theyl binnen desen huuse, voorts de levende beesten, vruchten in de schuere ende hout upt hof, bouckweyet up de ackere, de vette achter hove ende de naervette jnt land, met den graenen haut pris, ende andersyes alles volghens de prisie ghdaen by Pieter Vandenberghe up daete van 1 oct 1687 ende bedraecght ter somme van ...
668 pont 14 schell.

- aengaende het bedde daer de blyvighe is up slaepende met de toebehoorten ende is nyet ghepresen maer ghelaeten thaeren proffytte ter respecteerende syner wille van de overledene, syn betaelt ut de ghemeene goederen memorie

- item compt in baete over meel ende coorne ende maegher mynghe-lynghe in beede de muelens tot Erdrycke, met een deel magher mynghelynghe up den soldere; bedraeghende tsaemen ter somme van ...
92 pont

- item compt in baete over soovele beeden de staende pris dyne men heeft ande drayende wercken in de Hellemuelen 736 pont

- item over soovele bedraeght de prisie van de draeyende wercken dyne men heeft in beede muelens tot Erdrycke, daervan is jaccoort ghemaect tusschen de blyveghe ende de vyer sonen van den overledene van eersten huwelick dat alhyer in baete sal ghebracht woorden ...
1824 pont

totale bedracht 3320 ponden 14 schell 0 gr.

Ander schulden van baeten by desen sterfhuyse competeerende

soo volght: is schuldich ter desen sterfhuyse over verhaelde waeren

Carel Ramon	van meel	4	-	6	-	0
Pieter Clement	"	3	-	16	-	0
Pieter Prynt	"	3	-	1	-	0
Joos Teetaert	"	6	-	0	-	0
Jacob Claeys	"	2	-	14	-	0
Jacob Moeyaert	"	9	-	17	-	0
Corneel De Wyntere	"	7	-	13	-	0
Maryn Vermote	"	4	-	0	-	0
Claeys Willem	"	4	-	16	-	0
Ghelejame De Cuupere	"	6	-	0	-	0
Joos Boutte	"	3	-	2	-	0
Adriaen De Witte	"	1	-	18	-	0
Joos Praet	"	2	-	12	-	0
Jan Borny	"	1	-	1	-	0
Jacob Louereyen	"	1	-	6	-	0
Pieter Bruneel	"	2	-	8	-	0
Jacob Muere	"	4	-	6	-	0
Lucas Hakx	"	3	-	18	-	0
Jan Balliu	"	12	-	3	-	0
Jasper De Witte	"	4	-	0	-	0
Jan Vandemoere	"	2	-	12	-	0
Pieter Clement	"	4	-	12	-	0
Julyanus Tavernyer	"	31	-	4	-	0

Joos Ceauwaert als dischmeester der prochie Erdrycke is schul-
sich over restedit sterfuys over den selven Joos Crauwaert heeft
ghelevert an den voorseyden disch 22 - 0 - 0

Jacques Baron is schuldich van multer 4 - 16 - 0

Jan Hubert 2 - 8 - 0

Pieter Lanoye 6 - 0 - 0

Pieter Vandepitte is ter deser sterfhuisse schuldich over soo
veele men van hem heeft verantwoord an Jan Dynael tot Brugghe
dat hier naer in last woort ghebracght 4 - 4 - 0

- item compt in baete over soo veele ghereede pennynghen des bly-
vighe seght by haer t" hebben... 384 - 0 - 0

- aengaende het uytstaens dat men heeft ter cause datter soude
moghen goet commen van de pacht van de Hellemuelen, is met Pieter
DeSuere afgaende pachter ende Joos Mestdach ancommende pachter,
als noch nyet gheliquideert midts aldaer veele reparatien is ghedaen
ende noch veele te doene is, soo dat men presumeert dat men met
tgone aldaer tot Baemesse 1687 s.... moghen goet, daermee nyet toe
en sal comen om de reparatien te voldoene, over sulckx woort tsel-
vens ghelaeten onverghelt memorie.

somme van baeten bedr. 550 -12 - 0

Somme totaale van baeten bedr. 3870 pond 17 sch 6 gr.

(nevens de laatste post staat in de rand: Sal by rekenynghe Purgatoir verantwoord worden.)

Schulden van schaeden ten desen sterfhuyse bevonden:

- Roelant Schere (Scheze?) vynt goet ten desen sterfhuyse over de pacht van de muelen tot Erdrycke soo over reght de Platse Muelen tot Bamesse 1687 synde de tyt van desen jnventaris 160 pond
- Jooris ende Jan Meeschman vynden goet over de pacht van den Grooten Muelen tot Erdrycke tot meye 1687 tsaem met de wyntrente van vyf pond gr. rest noch, afgetrokken 6 pond van reparatien 50 pond
- Deselve vynden goet over vyf maenden pacht van de voorschreven muelen van meye 1687 tot Baemesse 1687 met het besteeck van de voorschreven wyntrente ... 105 pond
- De ontfanghere vande kerckgoederen van Erdrycke vynt goet over twee jaer lantpacht tlatste verschenen bamesse '87 28-16-0
- De heere pastor van Erdrycke vynt goet van lantpacht verschenen Bamesse 1687 9-12-0
- Jan Winne vynt goet over twee jaer lantpacht tlatsten verschenen Bamesse 1687 ... 20- 0-0
- Roelant Scheerens vynt goet over garshuere van twee partyen van de somere 1687 48- 0-0
- De ontfanghere van ecsysse van den byere tot thyen stuyvers de tonne, vynt goet dat veroorboort is in de maeltyt ende uytvaert van de overledene drie tonnen byer 3- 0-0
- Men is schuldich over lakene ende stoffye van een cleetsel aen Maryn Creme van de kynderen van eersten huwelick van de overledene 48- 0-0
- Caerle N. coopman van swyns vynt goet over die coop van drie swynen 45- 0-0
- Pieter Vandenberghhe vynt goet over voorgaende affeeren ende dyensten voordien overledene in syn leven ghedaen alsnu jaccoort 6- 0-0
- Jacob Vandepitte, eene van de kynderen van eersten huwelick vynt goet over weesepenninghen van syn moeders doot 254-7-3 gr ende van Anna hunlieder overleden sustere 27-6-0 gr: maect 281-13-3
- Jan Vandepitte synen broeder vynt goet van ghelycke van syn

moeders ende susters doodt 281-13-3 gr daerup betaelt is ut gheme-
ne goederen 48 pd, rest noch 233-13-3

- Maryn Vandepitte hunliedder boeder vynt goet van syn moeders en
susters doodt 281-13-3 pd gr ende eenigh ander pretentien noch
3 pd gr, maecken samen 284-13-3

- De vyf kinderen van latsten huwelick vynden goet over de weese
penninghen van Anna hunliedder halfve sustere elc 45-10-0

- Pieter Vandepitte dezen vooght vynt goet over part vande weese-
penninghen van Anna hemliedder sustere 27- 6-0

- De twee kynderen van Lauwreys Verburgh gheprocreert bij Maeyken
Vandepitte vynden goet over weesepeninghen van voornoemde Anna
haeren overleden moeiye van ghelycke ... 27- 6-0

- De heer Jan Bert vynt goet over het verloop van rente daermede
de voorschreven muelen belast is ten advenante van 66 pd gr sjaers
ende es verlopen van 16 maerte 1686 tot Bamesse 1687, is achthien
maenden en half, bedraeghende 101-10-0

- Claeys Marten vynt goet over twee jaeren seyns daer de voorschre-
ven huysinghe up staet tot 24 ponden gr sjaers ende over de jaeren
verschenen bamesse 1686 en 1687, bedraeght saemen 48- 0-0

- De hoors Cornelis van Sevenant vynden goet over vyer jaeren
seyns van de voorschreven muelewal, te weten verschenen meye 1684,
1685, 1686 ende 1687 totte 6 pd gr sjaers ende van meye 1687 tot
bamesse is vyf maende, maecken saemen.... 53- 0-0

- Item alsoo men is schuldich alle jaeren te betaelen anden ont-
fanghere van de waetergraeve van Vlanderen van de wyntrente van
den voorschreven muelen een hoet terrewesjaers naer den plack ende
spyckere van Brugghe dat alle jaere moet betaelt worden in octobere
waervan men maer is verachttert een jaer verschijnende 1687, waervan
men presumeert dat, met het verhoofd, sal moeten dobbel betaelt
worden, dus alhier daervooren ghebracht ... (in de rand: sy ver-
antwoort bij rekeninghe purgetijf)

- Dhoors Cornelis Van Sevenant vynden noch goet dat Daneel Baron
ande selve hoors te cort heeft betaelt meye 1676 (sic) 17-16-0 gr
waerjeghens den overledene in syn leven heeft betaelt ande selve
hoors 7-16-0; dus rest 9-10-0

- Men is schuldich tot Brugge over dyveerse cleene mynuiteyten van verhaelde waeren 14-8-0 pd gr, daerin begrepen 4-4-0 hier vooren in bēte ghebracht tot laste van Pieter Vandepitte, dus selve ... 14- 8-0
- Item om te betaelen de oncosten van de ontbloot 1687 van 2 ghemete 1 lyne lants in de prochie onder het Vrien ende 4 lynen onder het Canonyncksche, tot 3 pd ut de ghemete 11- 0-0
- Men is schuldich ande ghildebroeders van Erdrycke over de doot-schuld van de overledene als ghildebroeder gheweest gheweest 8- 0-0
- Jooris Baron vooght materneel pretendeert over syne dachuere van te comen van Cortemarcq int up doene van desen staet, midts hij een man in syn muelen moet stellen (som niet vermeld)
- Pieter Vandenbergh over het prisen van de voorschreven cateylen ende hetschryven van dese staet met twee dubbels 15- 0-0
- De blyvighe vynt goet ter cause van eenich contract van huwelick, soo hyer voorseid te kennen is ghegeven, iaccoort met de sonen van de overledene van eersten huwelick de somme van 100- 0-0
- Ande heeren upervooghden over heurlieden auditie 12- 0-0
- Ande heere greffyer over het apostileeren deser, met twee dubbels 4- 0-0
- Ande heere balliu over het afineeren van dese ... 0-12-0
- Ande camerbode over het ... de camere 0-12-0
- Over theere int updraeghen van desé staet 6- 0-0
- Over tschrifven van een camerbrief 1- 4-0
- somme van schulden bedraeghen 1808 - 13 - 9
- ende de baete bedraeghen 3870 - 17 - 6
- Dus meer baeten dan schulden ter somme van 2062 - 3 - 3
- Daervan comt de blyvighē over dhelft 1031-1-7½
- ende de weesen van ghelycke over dander helft 1031-1-7½

Aldus desen staet ghehoort, ghexamineert ende ghesloten onder de ghewoone protestaties ende weesepenninghen blyven rusten in handen van de blyveghe verbindende in sekerthede van diere haer persoons ende goederen, meuble ende jmeuble present ende toe-commende up haere innyñ ende ex^{ie}.

Desen 22 oct 1687 my greffier toirconden Pr. Moke